

MÒDUL 2**NORMA GRAMATICAL I RECURSOS PER USAR EL LLENGUATGE IGUALITARI****EN AQUEST MÒDUL:**

- Coneixerem què diu la gramàtica respecte del gènere.
- Sabrem com consultar el diccionari per usar el lèxic de manera igualitària.
- Repassarem el funcionament del gènere i la concordança.
- Coneixerem recursos i fórmules lingüístiques per aplicar el llenguatge igualitari.
- Veurem com s'utilitza adequadament el signe de la barra inclinada.

CONTINGUTS

- I. NORMA GRAMATICAL
  1. Introducció
  2. Gènere gramatical
    - A) *Gènere dels noms*
    - B) *Gènere dels adjectius*
  3. Concordança i ordre dels noms
  4. Masculí genèric
- II. RECURSOS I FÓRMULES PER APLICAR EL LLENGUATGE IGUALITARI
  1. Dobles formes
  2. Termes genèrics i col·lectius
  3. Altres recursos i remarques sobre lèxic igualitari
    - A) *Recursos per despersonalitzar el discurs*
    - B) *Masculí plural «englobador»*
  4. Ús de signes gràfics
- III. RECAPITULACIÓ

I. NORMA GRAMATICAL

1. Introducció

Per emprar el llenguatge inclusiu i igualitari de manera adequada en els documents de l'Administració, cal partir de la base que els texts, a més de tenir les característiques pròpies del llenguatge administratiu (precisió, claredat i concisió), han de ser lingüísticament correctes. En definitiva, el resultat ha de ser *gramatical*, és a dir, 'ha de ser conforme a les regles de la gramàtica' (DIEC2).

D'acord amb la normativa estudiada en el mòdul anterior, sempre que sigui possible segons el tipus de text i la finalitat que tenguí, hem d'evitar l'ús de formes lingüístiques únicament masculines i utilitzar altres opcions més neutres. Ara bé, això s'ha de fer d'una manera que no atempti contra l'estructura de la llengua ni provoqui texts complicats, poc precisos, poc clars o poc concisos i, per tant, difícils de llegir i entendre.

Així, a l'hora de redactar un text, és necessari seguir les regles establertes per l'organisme amb competència normativa sobre la llengua, que, en el cas de la llengua catalana, és l'Institut d'Estudis Catalans (IEC).

Veurem que, des d'una perspectiva estrictament gramatical, tan correcte pot ser l'ús de l'anomenat *masculí genèric* (no marcat) com l'ús d'alternatives com ara les dobles formes o els termes genèrics o col·lectius, si s'empren bé.

Ens situam, per tant, en un escenari en què hem comprovat que és factible emprar les formes igualitàries. Aleshores, per escriure de manera inclusiva, hem d'aprofitar les possibilitats que ens proporciona la gramàtica, que és flexible i s'adapta a l'evolució de la societat i a les necessitats comunicatives, sense allunyar gaire l'estil de redacció del llenguatge comú formal.

Com s'ha anunciat en el mòdul anterior, la tria de les formes més adequades depèn del tipus de text i de cada context.

Els texts que es redacten a l'Administració han de seguir les normes gramaticals.

A la vegada, la gramàtica possibilita una redacció inclusiva, depenent del tipus de text i del context.

2. Gènere gramatical

Actualment, es fa servir el terme *gènere* per referir-se al sexe en funció de la identitat, els rols i les funcions culturalment associats. Però, des del punt de vista lingüístic, el significat de *gènere* és un altre i convé distingir-lo clarament del concepte de *sexe*.

Els conceptes de *gènere* i *sexe* no són sinònims.

En aquest sentit, no s'ha d'identificar el gènere gramatical amb el sexe natural, perquè això dificulta poder delimitar ambdós conceptes, que no tenen per què estar relacionats directament.

El català, com la resta de llengües romàniques, disposa d'una categoria gramatical bàsica, com és el gènere. De fet, tots els substantius en tenen, de gènere, encara que no al·ludeixin a una realitat sexuada, i això tant si designen éssers vius com objectes o conceptes abstractes.

Ara bé, no tots els noms amb gènere femení fan referència a éssers de sexe femení, de la mateixa manera que no tots els noms amb gènere masculí fan referència a éssers de sexe masculí. Així, paraules com *porta*, *administració* o *felicitat* són de gènere femení, mentre que *llibre*, *edifici* o *projecte* són de gènere masculí, però és obvi que no designen femelles i mascles, respectivament.

Per tant, el gènere gramatical pot al·ludir a aspectes de la realitat que no sempre tenen a veure amb la diversitat sexual. I, per això, no hi ha discriminació possible en una frase com *Ha comanat un ordinador i una impressora molt moderns*, encara que, com veurem més endavant, per una qüestió de normes sobre la concordança, s'hi utilitzi la forma masculina de l'adjectiu per qualificar dos substantius de gènere diferent.

Des del punt de vista lingüístic, el gènere és una categoria gramatical que respon a circumstàncies de la llengua. Es tracta d'un fet gramatical inherent als noms, que els classifica en masculins i femenins (i, en algunes llengües, també en neutres), cosa que permet establir la concordança amb la resta de l'oració. Perquè, a part dels substantius i els adjectius que els qualifiquen, també tenen gènere altres partícules de la llengua: articles, demostratius, possessius, numerals, quantitatius, indefinits, pronoms...

El gènere és una propietat gramatical que permet classificar els noms en masculins i femenins, però sense que necessàriament tinguin un sexe definit.

Així doncs, hem de concloure que el gènere no s'associa a una realitat extralingüística.

A) GÈNERE DELS NOMS

Tal com indica la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'IEC i com ha quedat anunciat anteriorment, tots els noms tenen un gènere propi, i són o bé masculins o bé femenins.

Habitualment, el gènere dels noms que designen objectes o idees abstractes no té cap motivació semàntica i és arbitrari. Així, paraules com les que hem vist més amunt (*taula, llibre, felicitat...*) tenen el gènere que tenen per qüestions que, en principi, no van associades a la realitat extralingüística. Per tant, no hi ha res de femení en el concepte de *taula* (un moble que serveix per menjar, escriure, jugar, etc.) ni res de masculí en el concepte de *llibre* (un conjunt de fulls escrits). Aquest fet es demostra, també, amb les diferències que hi ha entre llengües: paraules com *dubte, dent, llegums, espinacs*, etc., no tenen el mateix gènere en català que en castellà o en altres llengües.

En canvi, els substantius que designen animals o persones poden tenir dos gèneres per distingir si es tracta de mascles o femelles, homes o dones. A més, en el cas dels substantius referits específicament a persones, hi ha una correspondència general entre gènere i sexe.

Els substantius poden tenir gènere masculí o femení quan designen animals o persones.

Des d'un punt de vista gramatical, es pot afirmar que, en la majoria de casos, la forma masculina no presenta cap sufix (aquest fet es representa mitjançant el símbol $-\emptyset$), mentre que la femenina es forma, generalment, amb la desinència *-a*, cosa que de vegades comporta alguna altra modificació formal.

Així, en la taula següent es mostren les marques de gènere en els noms en català referits a persones.

Masculí	Femení
SENSE MARCA, $-\emptyset$ — Masculins acabats en consonant, semivocal <i>-u</i> o vocal. <i>individu, llicenciat, amic, filantrop, client...</i> <i>esclau, hereu, ateu, hebreu, jueu...</i> <i>degà, ministre, facultatiu, usuari, monjo...</i>	AMB <i>-A</i> COM A MARCA — Femenins acabats en <i>-a</i> i amb canvis consonàntics. <i>indivídua, llicenciada, amiga, filantropa, clienta...</i> <i>esclava, hereva, atea, hebrea, jueva...</i> <i>degana, ministra, facultativa, usuària, monja...</i>
SENSE MARCA, $-\emptyset$ — Masculins acabats en consonant, semivocal <i>-i</i> o vocal. <i>advocat, heroi, metge, batle, jutge...</i>	AMB MARQUES ESPECÍFIQUES — Femenins acabats en <i>-essa</i> i <i>-ina</i> . <i>advocadessa, heroïna, metgessa, batlessa, jutgessa...</i>
AMB MARQUES ESPECÍFIQUES — Masculins acabats en <i>-or</i> , <i>-leg</i> , <i>-ot</i> . <i>emperador, actor, sociòleg, psicòleg, didot...</i>	AMB MARQUES ESPECÍFIQUES CORRESPONENTS A LES MASCULINES — Femenins acabats en <i>-riu</i> , <i>-loga</i> , <i>-a</i> . <i>emperadriu, actriu, sociòloga, psicòloga, dida...</i>

L'oposició basada en l'alternança de formes *-Ø/-a* és la més productiva per distingir el gènere dels noms que designen persones. Per això, és freqüent utilitzar el sufix *-a* per crear el femení de paraules que fins fa poc només s'utilitzaven en masculí, i que solen al·ludir a denominacions de càrrecs i oficis en què la dona s'ha anat incorporant progressivament: *bombera, capatassa, rectora*, etc.

No obstant això, s'ha d'evitar estendre la sufixació als mots que tenen la mateixa forma tant si s'utilitzen en masculí com en femení, a fi de no crear paraules que vagin en contra del que prescriu la normativa.

Correcte	Incorrecte
La senyora Rubí és la membre més antiga de l'associació.	La senyora Rubí és la *membra més antiga de l'associació.
La vigilant de l'edifici no pot registrar documents.	La *vigilanta de l'edifici no pot registrar documents.

Per saber en quins casos hem de recórrer a una desinència per formar el gènere femení i en quins no, podem consultar el [diccionari](#). Els substantius variables, és a dir, els que tenen una oposició de gènere, hi apareixen així:

director directora

1 *m. i f.* [AD] [PR] [CO] Persona que dirigeix. *El director d'una companyia, d'una fàbrica. Director de teatre. El director d'una orquestra. La directora d'un col·legi. El director general de Duanes. Directora publicitària. Directora general. Director espiritual.*

[...]

Els mots que no admeten oposició formal, en canvi, hi apareixen d'aquesta altra manera:

cònjuge

1 *m. i f.* [DR] [HIG] [LC] Persona casada en relació amb la seva parella. *El cònjuge difunt.*

[...]

L'entrada al diccionari, escrita en lletra negreta tal com es veu en els exemples, ja anuncia si la paraula té una sola forma o dues, i les abreviacions *m. i f.* indiquen els gèneres en què es pot utilitzar. Així, en el segon cas, el mateix exemple usat en femení seria *La cònjuge difunta*, sense cap distinció formal en el substantiu, però sí en l'article i l'adjectiu que l'acompanyen.

Com acabam de comprovar amb la forma *cònjuge*, hi ha casos en què la mateixa paraula serveix per formar ambdós gèneres: *conserge, jove, àrab, belga, cantant, boletaire, oficinista*,

homicida... I, en aquests tipus de paraules, el gènere queda delimitat per altres formes lingüístiques que acompanyen els substantius, com ara els articles o els determinants:
el conserge / la conserge, un jove / una jove...

Pel que fa a les terminacions del femení en *-ina* i *-essa*, s'ha de dir que la primera afecta un nombre molt reduït de paraules i és un sufix a partir del qual ja no es creen nous termes.

Contràriament, el segon sufix presenta més casos, si bé, quant a la designació de càrrecs i oficis, les paraules amb *-essa* conviuen a vegades amb les creades a partir de la marca *-a* afegida al masculí, procediment, aquest darrer, que ha passat a ser l'habitual per formar el femení; recordem que, com hem dit més amunt, l'alternança *-Ø/-a* és la més productiva.

Així, per exemple, paraules com *advocadessa* alternen amb *advocada*; d'altres com *jutgessa* conviuen amb *(la) jutge*, que presenta una forma coincident amb la masculina i es distingeix per l'article.

Al marge del que s'ha detallat en la taula que conté les marques de gènere, s'ha d'afegir que hi ha un grup de mots en què les correspondències entre el masculí i el femení provenen d'arrels lingüístiques diferents.

Masculí	Femení
home	dona
gendre	nora
pare	mare
patriarca	matriarca

Finalment, també podem esmentar que hi ha uns quants mots que, tot i presentar un determinat gènere gramatical (masculí o femení), es refereixen indistintament a ambdós sexes. Són casos com *persona, infant, criatura, nadó...* Aquests substantius d'un sol gènere apareixen així, convenientment identificats, en el diccionari:

persona

1 1 f. [LC] Individu de l'espècie humana. *Hi ha lloc per a vint persones. És una persona de bé. Ho he sabut per una persona amiga. El pare és una digníssima persona. És una persona intractable. Llavors intervingué en la disputa una tercera persona.*

[...]

infant

1 1 m. [FS] [LC] [MD] NEN. *Infants orfes.*

[...]

Més endavant, en parlar de les opcions lingüístiques per emprar un llenguatge neutre i igualitari, ens tornarem a referir a aquests tipus de mots, coneguts específicament com a *epicens*.

Nomenclatura femenina de càrrecs, funcions, professions i titulacions acadèmiques

Com ja sabem, els texts i documents poden referir-se a una persona determinada o, en canvi, poden adreçar-se a un destinatari desconegut o a un col·lectiu.

Hem d'utilitzar les formes femenines de càrrecs, professions i titulacions per referir-nos a dones.

D'aquesta manera, quan feim referència a una persona determinada, per coherència amb la realitat extralingüística, hem d'adaptar el text al gènere que li correspon. Per exemple, hem de parlar de la consellera d'Administracions Públiques i del director de l'Institut d'Estudis Baleàrics, si són dona i home, respectivament.

En un altre temps eren inusitades i estranyes formes com *advocada, enginyera, notària o aparelladora*, però avui, que les dones també exerceixen professions i ocupen càrrecs tradicionalment reservats als homes, cal utilitzar les formes femenines d'aquestes ocupacions quan ens referim a elles. Conseqüentment, són inacceptables expressions en què no es respecti aquesta concordança.

<i>Adequat i natural</i>	<i>Inadmissible i inadaptat</i>
La funcionària , Maria Crespí, fa constar que...	El funcionari, Maria Crespí, fa constar que...
Francisca González va ser secretària d'estat de Serveis Socials i Igualtat.	Francisca González va ser secretari d'estat de Serveis Socials i Igualtat.

Per això, l'Institut d'Estudis Catalans ha regularitzat tots els noms de professions, oficis, càrrecs, titulacions, etc., de manera que molts termes que tradicionalment només tenien una forma masculina, ara també tenen la femenina corresponent. Per tant, tal com es fa si els destinataris són homes, per fer referència a dones, aquestes denominacions s'han d'escriure en femení, si existeix aquesta forma.

A continuació trobareu una mostra d'algunes d'aquestes denominacions, la forma femenina de les quals presenta la terminació *-a*.

<i>Formes masculines</i>	<i>Formes femenines</i>
adjunt	adjunta
administratiu	administrativa
advocat	advocada
ajudant	ajudanta
animador	animadora
arqueòleg	arqueòloga
biòleg	biòloga
bomber	bombera
capatàs	capatassa
coordinador	coordinadora
dependent	dependenta
detectiu	detectiva
diplomata	diplomada
dissenyador	dissenyadora
dramaturg	dramaturga
educador	educadora
encarregat	encarregada
enginyer	enginyera
funcionari	funcionària
gestor	gestora
graduat	graduada
informador	informadora
inspector	inspectora
jardiner	jardinera
jutge	jutgessa
lletrat	lletrada
llicenciat	llicenciada
metge	metgessa
notari	notària
oficial	oficiala
operador	operadora
pediatre	pediatra
president	presidenta
recaptador	recaptadora
rector	rectora
secretari	secretària
senador	senadora
tresorer	tresorera
xofer	xofera
zelador	zeladora

Igualment, com hem comprovat en l'apartat «Gènere dels noms», per referir-nos a càrrecs i professions també hi ha noms invariables en què la mateixa paraula designa ambdós gèneres: *cap, ordenança, peó, auxiliar, vigilant, electricista, fisioterapeuta*, etc. En aquests casos, com ja hem anunciat anteriorment i ampliarem en l'apartat «Concordança i ordre dels noms», hem d'utilitzar els articles, els determinants i els adjectius del gènere que pertoqui a la persona que volem esmentar: *el cap / la cap, un ordenança expert / una ordenança experta, el peó primer / la peó primera...*

Un cas especial és el dels noms formats amb el sufix *-ic*, que poden tenir referents humans i llavors designen professionals

d'una matèria, amb oposició de gènere (*químic-química*), però la forma femenina dels quals també pot al·ludir a una entitat abstracta i llavors designen la matèria que és objecte d'activitat o estudi (*la química*). En aquests casos, cal tenir en compte el context per evitar ambigüitats i, si escau, utilitzar formes alternatives.

<i>Professional</i>	<i>Matèria</i>
químic/química (<i>L'empresa ha contractat una química.</i>)	química (<i>La química estudia la composició de les substàncies.</i>)
físic/física	física
gramàtic/gramàtica	gramàtica
músic/música	música
diplomàtic/diplomàtica	diplomàtica
tècnic/tècnica	tècnica

Altrament, si no coneixem o no ens interessa fer explícit el sexe de la persona que ocupa un càrrec, hi ha l'opció d'esmentar l'òrgan o la funció corresponent mitjançant formes lingüístiques genèriques. Sobre aquesta qüestió, s'aprofundirà més endavant.

<i>Formes masculines i femenines</i>	<i>Formes genèriques</i>
secretari o secretària	secretaria
director o directora	direcció
president o presidenta	presidència
gerent o gerenta	gerència
el vocal o la vocal	vocalia
el conserge o la conserge	consergeria

Sexisme semàntic

S'ha de parlar d'una atenció especial a l'ús de formes únicament femenines o masculines per designar genèricament professions, oficis o tasques, en particular si s'utilitzen unes al costat de les altres. En aquest cas, parlem de *sexisme semàntic*, que es produeix quan s'empra el gènere masculí o el femení, exclusivament, per referir-se a determinades ocupacions exercides, tradicionalment, per homes o dones.

Es produeix *sexisme semàntic* quan s'utilitzen el masculí i el femení per assignar rols diferents a homes i dones, respectivament.

En definitiva, el sexisme semàntic assigna un paper diferent a homes i dones segons el sexe, la qual cosa comporta una asimetria de tracte. Sovint, aquest tracte asimètric atribueix a les dones un paper inferior, i als homes, el de preeminència o més categoria.

El president del Consell d'Administració de Finques s'ha reunit amb totes **les netejadores** de la llar.

Aquest tipus de designació també pot suposar un tracte sexista respecte dels homes que formen part del col·lectiu que

es considera «intrínsecament» femení (com a mostra, el cas dels *infermers*).

No obstant això, els diccionaris s'han fet ressò dels canvis socials experimentats darrerament i que han suposat una igualació entre dones i homes en el camp laboral. Conseqüentment, termes com ara *batlessa* o *jutgessa* han passat a referir-se també a l'exercici del càrrec per part de la dona, igual que per a l'home, per exemple, ho fa inversament la paraula *hoste* (en sentit de 'persona encarregada de l'acolliment en una fira, un congrés i especialment en les companyies aèries').

Per tant, com a alternativa per eludir el sexisme semàntic, es pot recórrer a l'ús de les dobles formes o als termes genèrics i col·lectius, com explicarem més endavant en els apartats corresponents.

<i>Exemples de sexisme semàntic</i>	<i>Alternatives</i>
Els metges exigeixen que es deixin de traspasar competències a les infermeres .	El personal mèdic exigeix que es deixin de traspasar competències al personal d'infermeria .
Es convoca una comissió de serveis de secretària personal de director general.	Es convoca una comissió de serveis de secretari o secretària personal de la Direcció General.

B) GÈNERE DELS ADJECTIUS

Així com en els noms el gènere és inherent, els adjectius tenen un gènere o l'altre segons la concordança amb el nom que acompanyen.

El gènere dels adjectius no és inherent i depèn del que tengui el substantiu.

<i>Masculí</i>	<i>Femení</i>
el govern actual	la situació actual
el director actual	la directora actual
un informe mèdic	una recerca mèdica
un director mèdic	una directora mèdica

Tots els adjectius es poden utilitzar tant en masculí com en femení, encara que no tots tenen formes diferenciades per a cada gènere. Per tant, hi ha adjectius que tenen una sola terminació per a ambdós gèneres (els invariables) i d'altres que en tenen dues (els variables), una per al masculí i una altra per al femení.

Hi ha adjectius variables i adjectius invariables.

Adjectius variables

La majoria d'adjectius, tant en singular com en plural, tenen dues formes: una per expressar el masculí i una altra per al femení. Les formes de masculí no solen presentar cap marca (símbol -Ø), a diferència del femení, que es forma majoritàriament amb el sufix *-a*. Així doncs, l'alternança *-Ø/-a* també és la més habitual per establir el gènere dels adjectius.

Però, com hem vist que passava amb els noms, hi ha alguns casos especials. En la taula següent es recullen les marques de gènere en els adjectius variables en català.

Masculí	Femení
SENSE MARCA, -Ø <i>darrer, acabat, profitós, nul, oblic...</i>	AMB -A COM A MARCA (I ALTRES CANVIS) <i>darrera, acabada, profitosa, nul·la, obliqua...</i>
AMB -E, -O, -U, -LEG COM A MARQUES <i>culte, flonjo, vacu, europeu, homòleg...</i>	AMB -A COM A MARCA (I ALTRES CANVIS) <i>culta, flonja, vàcua, europea, homòloga...</i>

Adjectius invariables

Hi ha adjectius que no presenten cap tipus d'oposició de marca que permeti diferenciar les formes del masculí de les del femení. Per tant, la mateixa paraula serveix per especificar els dos gèneres, com es pot comprovar seguidament.

Masculí	Femení
SENSE MARCA, ACABATS EN CONSONANT <i>civil, rebel, diferent, constant, escaient...</i>	SENSE MARCA, ACABATS EN CONSONANT <i>civil, rebel, diferent, constant, escaient...</i>
AMB MARCA, ACABATS EN VOCAL -E, -A <i>unànime, entusiasta, noble, conforme, agrícola...</i>	AMB MARCA, ACABATS EN VOCAL -E, -A <i>unànime, entusiasta, noble, conforme, agrícola...</i>

Altres adjectius invariables són els que presenten terminacions com les següents:

-al	<i>actual, principal, igual...</i>
-ar	<i>escolar, regular, vulgar...</i>
-ior	<i>anterior, exterior, inferior...</i>
-ble	<i>possible, creïble, desitjable...</i>
-aire	<i>xerraire, pidolaire, manaire...</i>
-cida	<i>herbicida, insecticida, fungicida...</i>
-ista	<i>pacifista, federalista, positivista...</i>
-lingüe	<i>monolingüe, bilingüe, plurilingüe...</i>

Un cas a part és el dels adjectius que acaben en *-aç, -iç, -oç*, que en singular són invariables, però en plural presenten dues formes diferenciades per a cada gènere i, per tant, són variables:

	Masculí i femení singular	Masculí plural	Femení plural
<i>-aç, -iç, -oç</i>	<i>capaç, feliç, precoç, audaç, feroç...</i>	<i>capaços, feliços, precoços, audaços, feroços...</i>	<i>capaces, felices, precoces, audaces, feroces...</i>

3. Concordança i ordre dels noms

Hem vist que el gènere és una característica inherent dels noms, mentre que els adjectius, com els articles i els determinants, adopten el gènere dels noms que acompanyen. És el que es coneix com a *concordança de gènere*. Així, els noms són els elements que condicionen la concordança en una frase, de manera que exigeixen que tots els elements que s'hi associen adoptin el mateix gènere.

La concordança fa que els noms determinin el gènere dels elements que s'hi associen.

El nom femení *biòloga*, per exemple, determina que l'article i l'adjectiu que s'hi relacionin siguin femenins (*la biòloga menorquina*); mentre que el nom masculí *biòleg* exigeix que l'article i l'adjectiu corresponents adoptin la forma masculina (*el biòleg menorquí*), igual que ho exigeixen el nom femení *taula* (*la taula nova*) i el nom masculí *llibre* (*el llibre nou*), respectivament. La concordança, doncs, afecta tots els elements lingüístics amb gènere d'un text, independentment que designin éssers amb sexe determinat o no.

Aquest fenomen també es produeix amb els noms que tenen la mateixa forma per al masculí i el femení i que únicament marquen el gènere per mitjà de la concordança establerta amb els altres elements de la frase, fonamentalment amb l'article (*el conserge / la conserge*).

Especialment en aquests casos de formes invariables, cal tenir cura de fer concordar l'adjectiu femení amb el nom que acompanya: *el conserge assignat / la conserge assignada*.

Altrament, tal com passa amb la concordança entre un adjectiu i un nom, un adjectiu que afecta més d'un nom amb el mateix gènere té, lògicament, el mateix gènere que els noms (però en plural).

Masculí	Femení
el bolígraf i el llapis vermells	la carpeta i la llibreta vermelles
el director i el gerent nomenats	la directora i la gerenta nomenades

Ara bé, segons la gramàtica, un adjectiu que afecta més d'un nom amb gènere diferent s'escriu en masculí (com a gènere no marcat).

Correcte	Incorrecte
la ploma i el bolígraf vermells	la ploma i el bolígraf *vermelles
un director i una gerenta encarregats de la gestió	un director i una gerenta *encarregades de la gestió

Així, en una frase com *He comprat un armari i una taula molt barats* s'evidencia que l'adjectiu masculí (no marcat) *barats* fa referència als dos substantius anteriors: *armari*, que és masculí, i *taula*, que és femení. De la mateixa manera, seguint aquest criteri, és recomanable fer en masculí la concordança de l'adjectiu que afecta més d'un nom referent a persones i, per tant, direm *El senyor Mas i la senyora Vidal són molt atents*.

Tanmateix, l'aplicació d'aquesta norma, tot i generar frases perfectament gramaticals, també pot ocasionar resultats «estranyos» si un nom femení queda en contacte amb un adjectiu masculí:

el candidat o candidata escollit per al càrrec
els funcionaris i les funcionàries interins

En aquest cas, una opció factible i ajustada a les regles gramaticals és invertir l'ordre dels noms per tal que el masculí aparegui immediatament abans de l'adjectiu:

la candidata o candidat escollit per al càrrec
les funcionàries i els funcionaris interins

L'adjectiu que afecta més d'un nom amb gènere diferent s'escriu en masculí (no marcat), si bé es poden invertir els noms i obtenir igualment com a resultat frases naturals i gramaticals.

No obstant això, tal com prescriu la gramàtica, un adjectiu que va davant dos noms o més de gènere diferent només concorda amb el primer, tant en gènere com en nombre. Així, si el primer nom és femení, l'adjectiu que va davant també ho ha de ser, encara que darrere hi hagi un nom masculí:

màxima dedicació i esforç	màxim esforç i dedicació
bon efecte i impressió	bona impressió i efecte
les darreres enquestes i estudis publicats	els darrers estudis i enquestes publicats

En qualsevol cas, també hi ha la possibilitat de repetir l'adjectiu, si es considera que això ajuda a entendre i a aclarir el fragment. El resultat sol ser un text amb un to més aviat

emfàtic. Fora d'aquesta intenció, es recomana fer servir el recurs de la repetició només en casos en què sigui imprescindible per a la bona comprensió del text, atès que la lectura es pot fer carregosa si s'aplica sistemàticament aquest estil.

el candidat **escollit** o candidata **escollida** per al càrrec

els funcionaris **interins** i les funcionàries **interines**

màxima dedicació i **màxim** esforç

bon efecte i **bona** impressió

les **darreres** enquestes i els **darrers** estudis publicats

Finalment, un adjectiu que afecta un element neutre (*això*, *allò...*) s'escriu en masculí (com a gènere no marcat).

Això és fantàstic.

Però no: **Això** és *fantàstica.

4. Masculí genèric

Com ja sabem, en les llengües romàniques —entre les quals hi ha el català— el masculí és el gènere *no marcat*. Això vol dir que, en els noms en què el gènere estableix oposicions de sexe, la forma masculina, que no sol presentar cap sufix, pot servir per designar tots els individus d'una espècie sense distinció, mentre que la forma femenina només s'utilitza per designar éssers de sexe femení, tant en singular com en plural. Fixem-nos en aquests exemples:

La forma masculina pot designar ambdós sexes per ser la genèrica i no marcada.

1. Ús específic	del masculí	Designa individus de sexe masculí.
		<i>És un treballador exemplar.</i> <i>Als hospitals de les Illes Balears encara hi ha més metges que metgesses.</i>
	del femení	Designa individus de sexe femení.
		<i>És una treballadora exemplar.</i> <i>Als hospitals de les Illes Balears encara hi ha més metges que metgesses.</i>
2. Ús genèric	Designa individus de sexe masculí o femení indistintament.	
	<i>El servei d'atenció a l'usuari proporciona informació sobre el sistema.</i> <i>Els treballadors han de complir els seus deures.</i>	

El segon ús representat a la taula és el del gènere *no marcat*, una categoria comuna i inclusiva que, malgrat que coincideix formalment amb el masculí, pot servir per referir-se a éssers dels quals no es vol especificar el sexe. En aquest sentit, també podem considerar que els noms utilitzats en masculí plural (*els metges*, *els treballadors*, *els usuaris...*) adopten encara un sentit més genèric i comunitari, per la seva mateixa condició quant al nombre (al final del mòdul s'aprofundirà sobre el cas del masculí plural).

Així doncs, mentre la forma masculina té un ús doble, com a masculí i com a gènere no marcat, el femení només té un ús específic i es limita semànticament a les dones, la qual cosa es fa palesa si canviem de gènere les dues darreres frases de la taula anterior. D'aquesta manera, *Les treballadores han de complir els seus deures* només es pot interpretar restrictivament: fa referència a dones i no inclou homes. Per això, es considera que el femení és el gènere *marcat* i es diu que té un sentit restrictiu o exclouent.

Com hem vist en el mòdul 1, la *Gramàtica de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) ho explica així:

El caràcter semànticament no marcat del masculí es pot constatar en el valor extensiu d'aquest gènere en contextos plurals o genèrics. Efectivament, un nom masculí plural, com *els avis* o *els llops*, pot designar un grup integrat per mascles i femelles: *La Dolors encara té vius tots quatre avis; Els llops van desaparèixer dels nostres boscos a finals del segle XIX. I el llop es pot referir genèricament a tots els membres de l'espècie: El llop és un animal carnívor.* Un nom femení (com *les àvies*, *les llobes* o *la lloba*), en canvi, ha de fer referència necessàriament a un grup de femelles (*Les àvies de l'Oriol van a portar-lo a col·legi una setmana cadascuna; Les llobes que tenen llobatons els defensen a mort; La lloba té un fort instint maternal, que ha inspirat llegendes com la dels bessons Ròmul i Rem*).

(*Gramàtica catalana* de l'IEC)

L'ús del masculí amb valor genèric és un dels fenòmens més criticats des del punt de vista del llenguatge no sexista, perquè s'identifica el predomini lingüístic del gènere gramatical masculí amb el domini masculí en la societat, la qual cosa, en realitat, suposa una associació equivocada entre gènere i sexe. No obstant això, cal tenir en compte que moltes vegades l'ús del masculí genèric fa palesa la discriminació i l'ocultació de la dona.

En principi, doncs, l'ús de la forma masculina d'una manera genèrica no és sexista de per si, i més si tenim en compte que hi ha llengües en què, precisament, el gènere no marcat és el femení, cosa que, òbviament, tampoc no suposa cap mena de sexisme. Altra cosa són, evidentment, els usos socials que es puguin fer dels codis lingüístics.

De totes maneres, com comprovarem més endavant, és cert que hi ha *contexts* en què poden resultar més adequades altres opcions diferents de la del masculí genèric, igualment gramaticals, que fan més visibles les dones i, a la vegada, eviten possibles ambigüitats.

I, quan deim *contexts*, ens referim al que ja afirmàvem en el mòdul 1 relacionat amb el fet que, a l'hora de redactar, s'ha de

valorar globalment el text per esclarir les opcions d'emprar-hi les formes igualitàries, i, en qualsevol cas, prioritzar els principis de claredat i precisió en àmbits de marcat caràcter juridicoadministratiu.

II. RECURSOS I FÓRMULES PER APLICAR EL LLENGUATGE IGUALITARI

1. Dobles formes

Un recurs que permet fer visibles les dones i evitar usos sexistes o ambigüitats, especialment per fer referència a professions, oficis, càrrecs o funcions, consisteix a repetir els noms en ambdós gèneres gramaticals enllaçats amb una *i* o amb una *o*, segons els casos: *els funcionaris i funcionàries, el conseller o consellera, el director o directora general*.

Les dobles formes fan expressa la presència de la dona en els texts i desfan qualsevol ambigüitat.

A més, com hem indicat en l'apartat «Concordança i ordre dels noms», hi ha l'opció de canviar l'ordre d'aparició dels noms enllaçats: *les funcionàries i funcionaris...*

El recurs de la duplicació, però, no es pot estendre sistemàticament a totes les paraules amb gènere d'un text (determinants, adjectius, pronoms, etc.), perquè el fan repetitiu, antinatural i, en darrer terme, il·legible.

Recomanable	No recomanable
Les treballadores i els treballadors inscrits al concurs que finalment siguin seleccionats han de [...]. Seguidament, se'ls convocarà [...]	Els treballadors i les treballadores inscrits i inscrites al concurs que finalment siguin seleccionats i seleccionades han de [...]. Seguidament, se'ls convocarà i se les convocarà [...]

De fet, per facilitar la lectura del text, basta utilitzar un article, i si l'article va precedit d'una preposició, aquesta també es pot elidir: *nomenament del president o presidenta*. Així, sobretot en la denominació de càrrecs, és recomanable emprar aquesta opció d'escriure un sol article per nom amb l'objectiu d'evitar qualsevol mala interpretació del text.

Recomanable	No recomanable
el conseller o consellera de medi ambient, en qualitat de president o presidenta de la comissió [No hi ha dubte que es tracta d'un càrrec exercit per una sola persona, home o dona.]	el conseller o la consellera de medi ambient, en qualitat de president o presidenta de la comissió [Una primera lectura podria fer interpretar que es tracta de dues persones.]

Igualment, es recomana optar pel mateix criteri de la senzillesa quan el nom va precedit de determinants com els numerals, els possessius o els demostratius; per tant, en aquests tipus d'expressions serà suficient duplicar el nom i no tots els elements que l'acompanyen.

<i>Recomanable</i>	<i>No recomanable</i>
un fill o filla, el vostre fill o filla, els vostres fills i filles	un fill o una filla, el vostre fill o la vostra filla, els vostres fills i les vostres filles
una filla o fill, la vostra filla o fill, les vostres filles i fills	una filla o un fill, la vostra filla o el vostre fill, les vostres filles i els vostres fills
aquest professor o professora, aquests professors i professores	aquest professor o aquesta professora, aquests professors i aquestes professores
aquesta professora o professor, aquestes professores i professors	aquesta professora o aquest professor, aquestes professores i aquests professors

En canvi, en el cas que es vulguin doblar denominacions amb substantius invariables, és recomanable repetir la forma, ara sí, amb l'article o determinant corresponent, encara que es tracti de la mateixa paraula per a ambdós gèneres. Així, la lectura resulta més còmoda i natural, alhora que s'equipara l'estil de redacció al cas de les formes desdoblades.

Així com escrivim:

el president o presidenta
 la presidenta o president
 el seu president o presidenta
 la seva presidenta o president
 el conseller o consellera
 la consellera o conseller
 aquest conseller o consellera
 aquesta consellera o conseller

Al contrari, consideram:

<i>Recomanable</i>	<i>No recomanable</i>
el vocal o la vocal la vocal o el vocal aquell vocal o aquella vocal aquella vocal o aquell vocal	el o la vocal la o el vocal aquell o aquella vocal aquella o aquell vocal
un conserge o una conserge una conserge o un conserge el seu conserge o la seva conserge la seva conserge o el seu conserge	un o una conserge una o un conserge el seu o la seva conserge la seva o el seu conserge

Altrament, per tot l'anterior, s'ha de considerar agramatical i incorrecte una fórmula com **el o la presidenta*, en la qual s'obvia un dels dos substantius de gènere variable i només es duplica l'article.

Per la seva banda, en la duplicació de termes composts relatius a professions o càrrecs, també es recomana duplicar l'adjectiu si és variable: *director adjunt o directora adjunta*,

enginyer agrònom o enginyera agrònoma. En canvi, no cal duplicar-lo si és invariable: *director o directora general, enginyer o enginyera forestal*.

En qualsevol cas, hem de tenir en compte, a l'hora d'enllaçar formes duplicades, que en la llengua general la conjunció *i* sempre té un valor inclusiu, de manera que serveix per fer referència tant als éssers d'un sexe com als de l'altre. En canvi, la conjunció *o* pot tenir un valor inclusiu (és a dir, suma) o exclusiu (és a dir, separa).

<i>Valor inclusiu de la conjunció o</i>	<i>Valor exclusiu de la conjunció o</i>
Un dels requisits per presentar-s'hi és saber anglès o francès. [<i>és a dir, una de les dues llengües o ambdues</i>]	S'ha de pagar en metàl·lic o per transferència bancària. [<i>és a dir, mitjançant un dels dos sistemes, però no ambdós</i>]
El treballador o treballadora que es vulgui inscriure al curs ha d'emplenar aquest formulari. [<i>és a dir, tothom, tant elles com ells</i>]	El treballador o treballadora responsable de la protecció de dades ha de custodiar l'arxiu. [<i>és a dir, qui s'encarregui de desenvolupar la tasca, sigui un home o una dona</i>]

D'acord amb això, no és recomanable emprar la construcció *i/o* per enllaçar denominacions de professions, oficis, càrrecs i funcions, perquè sol ser innecessari fer-ho i, a més, complica la redacció.

D'altra banda, tant si es fa de manera inclusiva com exclusiva, quan s'utilitzen, com a subjecte, denominacions dobles en singular unides amb la conjunció *o*, el verb es manté en singular.

Correcte	Incorrecte
El beneficiari o beneficiària ha de justificar el compliment de la finalitat de la subvenció en el termini d'un mes.	El beneficiari o beneficiària *han de justificar el compliment de la finalitat de la subvenció en el termini d'un mes.

Observem que, a part de la qüestió gramatical de fer concordar en nombre el subjecte (*el beneficiari o beneficiària*) i el verb (*ha de justificar*), el manteniment del singular evita qualsevol interpretació errònia de la frase (o sigui, és una persona, i no dues, la que ha de presentar la justificació).

2. Termes genèrics i col·lectius

No tots els noms amb referents animats presenten una oposició formal de gènere gramatical en correlació amb els conceptes extralingüístics de mascle/femella, home/dona, com la que hem vist en l'apartat «Gènere dels noms». Hi ha substantius que, sense cap tipus de diferenciació formal, es poden referir a ambdós sexes. Són els *termes genèrics* i els *col·lectius*.

Els termes genèrics són substantius que, tot i que també tenen gènere gramatical (com en tenen les paraules que designen objectes inanimats), no s'associen a un sexe determinat, malgrat que designen éssers sexuats. Així, enfront del masculí *home*, trobam genèrics com *persona* (encara que sigui una paraula de gènere gramatical femení) o *ésser humà* (encara que sigui un terme de gènere masculí), que podem utilitzar sense al·ludir al sexe de l'individu al qual ens referim. Aquest tipus de mots que poden designar indiferentment els individus mascles o femelles d'una espècie també s'anomenen *epicens*: *(la) persona*, *(el) nadó*, *(la) criatura*, *(l')infant*, *(la) víctima*, *(la) part*, etc.

Els termes genèrics, col·lectius o epicens no s'associen a un sexe determinat, tot i que presenten gènere gramatical.

Els mots col·lectius també es poden referir a ambdós sexes, però en aquest cas el que es designa no és un individu, sinó un col·lectiu: *alumnat*, *professorat*, *comunitat*, *electorat*, etc. El diccionari els defineix en termes de «conjunt de...». Per això, cal tenir en compte que no sempre els podem fer servir en lloc dels plurals corresponents, perquè la idea de pluralitat no sempre és una idea de conjunt.

Amb aquesta mesura, el partit vol acontentar el seu **electorat**. [ús adequat del terme que designa un col·lectiu]

La presidenta del Consell Insular i el batle de l'Ajuntament també són **electorat**. [ús imprecís del terme que designa un col·lectiu]

Vegem algunes d'aquestes formes que permeten fer referència a un col·lectiu sense al·ludir al sexe dels components del grup:

<i>Formes masculines</i>	<i>Formes col·lectives</i>
els ciutadans	la ciutadania
els joves	el jovent
els habitants	la població
els treballadors	el personal
els funcionaris	el funcionariat
els alumnes	l'alumnat
els professors	el professorat

Altres vegades podem fer referència a un col·lectiu mitjançant un nom que, en principi, no designa persones, sinó realitats asexuades com l'objecte, l'òrgan, l'activitat, etc.:

<i>Formes masculines</i>	<i>Formes genèriques</i>
Els farmacèutics de Palma fan vaga.	Les farmàcies de Palma fan vaga.
Una aplicació ajuda els taxistes a circular per la ciutat.	Una aplicació ajuda els taxis a circular per la ciutat.
Es convoquen places per a enginyers, biòlegs, assessors lingüístics...	Es convoquen places per a enginyeria, biologia, assessorament lingüístic...

I, encara, altres vegades aconseguim formes genèriques mitjançant perífrasis, és a dir, conjunts de paraules formats a partir d'un terme genèric (*persona, part, cos, etc.*) i un complement que aporta el significat:

<i>Formes masculines</i>	<i>Formes genèriques</i>
l'interessat	la persona interessada
el contractant	la part contractant
els informàtics	el cos d'informàtica
els eivissencs	la població eivissenca
els polítics	la classe política
els tècnics	el personal tècnic
els mestres	el col·lectiu de mestres

En definitiva, totes les formes incloses al llarg d'aquest apartat són noms genèrics i col·lectius referits a persones, però sense indicar-ne el sexe i sense concretar-les. Aquest fet s'ha de tenir en compte en el moment de decidir si el text que redactam ha d'explicitar o no qui realitza l'acció i qui la rep, perquè segons la forma triada el referent no serà exactament el mateix, com ocorre en les frases que hi ha a continuació:

El corresponsal de la zona ha pres la decisió de no emetre el reportatge en directe en el lloc mateix dels fets. [La frase concreta qui realitza l'acció.]

La corresponsalia de la zona ha pres la decisió de no emetre el reportatge en directe en el lloc dels fets. [La frase no precisa si es tracta d'una decisió individual o conjunta, per exemple.]

S'han establert els nous torns de guàrdies nocturnes per a **infermers i infermeres** d'urgències. [S'interpreta que els torns afecten només 'les persones que es dediquen a la cura de malalts i ferits'.]

S'han establert els nous torns de guàrdies nocturnes per al **personal d'infermeria** d'urgències. [Podria interpretar-se que, a més de 'les persones que es dediquen a la cura de malalts i ferits', els torns també afecten altres persones que treballen dins el departament d'infermeria en altres ocupacions (auxiliars, manteniment, etc.).]

3. Altres recursos i remarques sobre lèxic igualitari

A) RECURSOS PER DESPERSONALITZAR EL DISCURS

La llengua disposa de maneres diverses per evitar referir-se al sexe de les persones i adoptar així un estil d'escriptura neutre o general. Per exemple, hi ha l'opció d'emprar construccions sense cap referent de persona:

<i>Construccions lingüístiques personalitzades</i>	<i>Construccions lingüístiques despersonalitzades</i>
els organitzadors de l'acte	l'acte organitzat per...
els col·laboradors de la iniciativa	una iniciativa duita a terme amb la col·laboració de...
els traductors de l'obra	una obra traduïda per...

Igualment, podem fer servir adjectius quantificadors com *cada* o *qualsevol*, que són invariables i poden referir-se als dos sexes.

Altres vegades, un simple pronom o una forma verbal conjugada, o la combinació d'ambdós elements, permeten eludir qualsevol referència a persones. En definitiva, es tracta d'adoptar un estil de redacció més directe:

<i>Construccions lingüístiques personalitzades</i>	<i>Construccions lingüístiques despersonalitzades</i>
tots els demandants de la devolució de les taxes	qualsevol demandant de la de devolució de les taxes cada demandant de la de devolució de les taxes qui demandi la devolució de les taxes
els signants de l'acord	han signat l'acord..., signen l'acord...
vull ser informat o informada de la convocatòria	vull que m'informeu de la convocatòria...

En aquest mateix sentit, s'han d'aprofitar alguns recursos que ofereix el català i que, d'una banda, asseguruen un ús plenament genuí i gramatical de la llengua, i, de l'altra, mantenen un to neutre quant al gènere. És el cas del tractament *vós* i del pronom *tothom*. El primer és la forma

habitual de referir-se al destinatari en el llenguatge administratiu català i no té cap marca de gènere, mentre que el segon té un sentit «englobador», atès que significa 'tota la gent'.

Us deman que **fixeu** les condicions necessàries perquè **tothom** respongui el mateix qüestionari durant l'entrevista.

Relacionat amb l'anterior, hem vist en l'apartat «Gènere dels noms» que hi ha correspondències de masculins i femenins que tenen una arrel diferent (*home/dona, gendre/nora, pare/mare, etc.*). L'existència d'aquestes parelles lingüístiques s'explica per raons etimològiques, la qual cosa vol dir que les paraules tenen un origen diferent.

Però aquest tipus de correspondència (parella de mots masculí/femení amb arrel diferent) no és aplicable a qualsevol paraula que presenti una estructura semblant. Així, el pronom *tothom* no té un suposat femení **totdon* o **totdona*, perquè no és una paraula formada a partir del substantiu *home*, sinó un terme col·lectiu que ja hem dit que significa 'tota la gent' i que, per tant, resulta molt útil per referir-nos a un grup o col·lectiu sense concretar el sexe dels individus que el formen.

Un cas similar és el de l'adjectiu *monoparental* (relatiu a la família constituïda per un sol progenitor, o bé el pare o bé la mare, i un fill o més d'un). Per analogia a les formes *pare/mare*, de vegades s'utilitza la forma **monomarental* per fer referència a la família constituïda per la mare i un fill o més d'un, però es tracta d'una forma incorrecta, no inclosa en el diccionari, perquè el component *parental* no fa referència al pare, sinó que ve de *parent* i, per tant, la forma **marental* és impròpia. A partir d'aquesta confusió, el [TERMCAT](#), l'organisme encarregat de normalitzar la terminologia de la llengua catalana, [s'ha pronunciat](#) i ha proposat el terme *família monoparental femenina* oposat a *família monoparental masculina*.

En conseqüència, podem afirmar que, per utilitzar correctament el llenguatge igualitari, cal estar atents no només a la forma de les paraules, sinó també al que signifiquen i, per extensió, a si tenen una entrada en el diccionari o són formes admeses per l'autoritat acadèmica.

B) MASCULÍ PLURAL «ENGLOBALDOR»

En la majoria d'exemples inclosos en els apartats anteriors s'han indicat alternatives lingüístiques per substituir formes que presenten gènere masculí plural.

No obstant això, hem de remarcar que, en determinats contextos en què ja és explícita la presència dels dos gèneres —i, en aquest sentit, no hi ha lloc per a la confusió—, la utilització del masculí plural es converteix en un altre recurs per mantenir l'estil neutre, perquè s'interpreta amb claredat que *engloba* els dos sexes. Conseqüentment, el discurs se simplifica i es fa més natural, atès que es redueix la presència de dobles formes o noms col·lectius.

Aquest recurs, combinat amb els altres que hem anat explicant, pot ser útil en texts adreçats a col·lectius de persones o en què s'esmenten aquests col·lectius.

Fixem-nos, com a mostra, en el fragment que hi ha a continuació, en el qual s'empra en una ocasió una paraula escrita en masculí plural al costat de dobles formes o noms col·lectius. Pel context, i pel fet mateix d'haver-hi ja en el text recursos propis del llenguatge igualitari, la presència de la construcció en masculí plural no dificulta la bona interpretació del fragment, a la vegada que facilita la lectura en conjunt.

El premi Ramon Llull es concedeix als **col·lectius** següents:

Les persones treballadores i usuàries de residències, com un dels col·lectius més afectats per la pandèmia, i també per als milers de professionals que han fet una tasca d'absoluta dedicació per a la cura de les persones grans.

Els treballadors de serveis essencials, com és el cas dels milers de **persones** que treballen en caixes de supermercats, com a exemple més paradigmàtic dels diferents col·lectius essencials que han estat presents durant els moments més durs de la pandèmia.

Els treballadors i treballadores dels serveis socials, que han fet una feina de màxima dedicació i un esforç extraordinari per donar servei i que, a causa de la situació econòmica, han hagut de treballar per garantir les necessitats més bàsiques de les persones que així ho han requerit.

4. Ús de signes gràfics

En general, a l'hora d'escriure texts i documents de l'Administració, no s'han d'utilitzar signes gràfics com ara la barra inclinada (/), el guionet (-) o l'arrova (@) per fer referència a ambdós gèneres d'una manera abreujada i així evitar repeticions o desdoblaments.

Els signes gràfics dificulten la lectura i la comprensió quan estan situats a l'interior del text.

Cal remarcar que es tracta de recursos gràfics que compleixen una funció, però, no obstant això, la seva presència sistemàtica dins els texts dificulta que puguin ser llegits i entesos amb normalitat, com podem veure en els exemples següents:

Els/Les nous/ves professors/ores admesos/eses a la Universitat...

Els nous professors admesos / Les noves professores admeses a la Universitat...

Per començar, cal dir que la barra inclinada (*senyor/a*) és un signe de puntuació que assenyalava una relació d'alternança o oposició entre els elements que separa. Tot i que és il·legible i, per tant, en principi no s'ha d'usar dins un text, es tracta d'un recurs que serveix per representar ambdós gèneres de manera abreujada en gràfics o taules, texts esquemàtics i algunes parts concretes dels documents administratius, com ara en la salutació de cartes adreçades a destinataris desconeguts o col·lectius. En aquests casos, però, és recomanable utilitzar les formes senceres separades per una barra inclinada (*senyor/senyora*).

No obstant això, si raons de manca d'espai obliguen a usar les formes reduïdes, s'ha de seguir l'ordre masculí/femení i afegir el sufix femení a la forma masculina. Per a aquesta situació, hem de tenir en compte unes quantes regles ortogràfiques:

- Si la forma masculina no té cap marca o acaba en *-e* o en *-o*, i la femenina acaba en *-a*, s'escriu una *a* després de la barra: *animador/a*, *demagog/a*, *sogre/a*, etc.
- Si ambdues formes presenten diferències ortogràfiques que no consisteixen només a afegir o canviar una vocal, s'escriu tota la terminació femenina que resulti a partir de la vocal tònica del masculí: *beneficiari/ària*, *delegat/ada*, *directiu/iva*, *filòleg/òloga*, etc. Són, per tant, incorrectes formes com **delegat/a*, **directiu/a*, **filòleg/a*, etc.
- Si la forma femenina acaba en *-essa*, s'escriu aquesta mateixa terminació després de la barra: *batle/essa*, *metge/essa*, etc.

Així mateix, hem d'afegir que, en el cas dels termes composts relatius a professions o càrrecs, s'ha d'escriure el femení de tots els elements variables que formen el concepte:

Recomanable i adequat	No recomanable i inadequat
enginyer agrònom / enginyera agrònoma enginyer/a agrònom/a	enginyer agrònom/a enginyer/a agrònom

Per la seva banda, el guionet serveix en català, entre d'altres, per ajuntar formes com els pronoms febles darrere el verb (*fes-ho*) o els components d'alguns mots composts (*gira-sol*). Per això, es considera inadequat l'ús de guionets a l'interior de text per esmentar la forma femenina de les paraules.

Finalment, l'arrova o rova (@) no és pròpiament un símbol lingüístic, per la qual cosa no és vàlida per a la comunicació escrita. Tot i això, a vegades s'utilitza per encabir, d'alguna manera, les marques dels dos gèneres en un sol mot (**company@*, **tot@s*), encara que, per a més incorrecció i estranyesa, en català ja sabem que el gènere masculí no sol presentar cap desinència, mentre que el femení plural té majoritàriament la marca *-es*. Sens dubte, un motiu més per evitar aquesta forma a l'interior de text i reservar-la per a les seves funcions específiques com a símbol de les adreces electròniques.

III. RECAPITULACIÓ

Després d'haver fet una repassada per les principals qüestions gramaticals que concerneixen el gènere dels mots i els adjectius i, també, la concordança entre ambdós, i una vegada coneguts els recursos de què disposa la llengua per fer ús correctament d'un llenguatge neutre i igualitari, podem extreure algunes conclusions a mode de resum.

- Els conceptes de *gènere* i *sexe* són diferents i només el primer és aplicable a les paraules. Hem de tenir present aquesta realitat per entendre sense prejudicis que el masculí és el gènere no marcat i per executar amb criteri els principis del llenguatge igualitari.
- Actualment, les dones ocupen tota mena de càrrecs i professions, i la llengua permet referir-s'hi amb les formes femenines corresponents.
- La consulta al diccionari o a les obres acadèmiques de referència informa o bé sobre les terminacions que adopten les formes femenines referides a noms de càrrecs, funcions, professions i titulacions, o bé sobre si la forma femenina coincideix amb la masculina.
- Els adjectius que afecten més d'un nom amb gènere diferent concorden en masculí (no marcat) amb aquest nom, la qual cosa simplifica la redacció i facilita la lectura dels texts.
- La llengua dona l'opció d'alterar l'ordre d'aparició dels noms perquè puguin combinar-se de manera natural amb els adjectius i construir, alhora, frases gramaticals.
- Un cop que, a partir del text que hàgim de redactar, hem valorat l'oportunitat d'utilitzar les formes del llenguatge igualitari, s'han d'aprofitar les possibilitats que ofereix la llengua per dur-les a la pràctica.
- És així que les dobles formes, els termes genèrics i col·lectius i una bona tria d'altres recursos (pronoms, formes verbals... o, fins i tot, el masculí plural «englobador») fan possible un estil de redacció neutre, no discriminatori i perfectament gramatical.
- Normalment, els signes gràfics no s'han d'utilitzar a l'interior de texts per fer visibles els dos gèneres, atès que

aquesta no és la seva funció i, a més, el fet que apareguin dificulta tant la lectura com la comprensió dels texts.

- La barra inclinada pot ser un recurs útil en texts on hi ha poc espai per escriure. Ara bé, si es tria aquesta opció, s'han d'observar un seguit de normes per fer un ús correcte del signe.